

CUPRINS

PARTEA I. TEORIA GENERALĂ	1
Capitolul I. Proiectul european	1
Secțiunea 1. Preliminarii	1
Secțiunea a 2-a. Europa, după cel de-al Doilea Război Mondial	3
Secțiunea a 3-a. Tratatul de instituire a Comunității Economice a Cărbunelui și Oțelului (CECO) – 18 aprilie 1951	6
Secțiunea a 4-a. Tratatul de la Roma – 25 martie 1957	8
Secțiunea a 5-a. Tratatul și alte acte modificatoare ale tratatelor instituite	10
Secțiunea a 6-a. Actul Unic European – 17 și 28 februarie 1986	11
Capitolul al II-lea. Uniunea Europeană, de la Maastricht la Lisabona	13
Secțiunea 1. Tratatul de la Maastricht – 7 februarie 1992	13
§1. Preliminarii	13
§2. Obiectivele Uniunii	15
§3. Elemente inovatoare introduse prin Tratatul de la Maastricht	16
§4. Tratatul de la Amsterdam – 2 octombrie 1997	18
§5. Tratatul de la Nisa – 26 februarie 2001	21
§6. Nevoia de reforme instituționale	23
§7. Tratatul de instituire a unei Constituții pentru Europa – 29 octombrie 2004	26
Secțiunea a 2-a. Tratatul de la Lisabona	27
§1. Preliminarii	27
§2. Prevederile și structura Tratatului privind Uniunea Europeană	28
§3. Reforma instituțională instituită prin Titlul III din Tratatul privind Uniunea Europeană	31
§4. Tratatul privind Funcționarea Uniunii Europene	38
Secțiunea a 3-a. Aderarea de noi state și părăsirea Uniunii	42
§1. Criteriile de la Copenhaga	42
§2. Etapele aderării	44
§3. România în Uniunea Europeană	45
3.1. Istoric	45
3.2. Negocieri de capitole	46
3.3. Tratatul de aderare	47

3.4. Contextul în care România a deținut președinția Consiliului Uniunii	49
3.5. Teme prioritare și domenii de interes stabilite de România la momentul 2019	50
3.6. Rezultatele președinției României la Consiliul Uniunii, într-un context vulnerabil	51
§4. Părăsirea voluntară a Uniunii	52
§5. Excluderea unui stat din Uniune	53
§6. Brexit și implicațiile asupra integrării europene	54
6.1. Istoricul relațiilor	54
6.2. Retragerea din Uniune	58
6.3. Uniunea în 27 de membri	61
Secțiunea a 4-a. Acțiunea externă a Uniunii	65
Secțiunea a 5-a. Criza datoriilor suverane și dezvoltarea Uniunii Europene după 2008	66
§1. Criza economică	66
§2. Mecanismul european de stabilitate	67
Secțiunea a 6-a. Criza medicală provocată de COVID-19	68
Capitolul al III-lea. Izvoarele dreptului european	71
Secțiunea 1. Ordinea juridică a Uniunii Europene	71
Secțiunea a 2-a. Izvoarele dreptului Uniunii Europene	73
§1. Dreptul primar al Uniunii Europene. Tratatetele	74
1.1. Tratatetele fondatoare sau institutive	75
1.2. Tratatetele modificatoare	75
1.3. Tratatetele de aderare	77
§2. Dreptul derivat al Uniunii Europene	78
2.1. Regulamentul	79
2.2. Directiva	81
2.3. Decizia	85
§3. Acte juridice fără putere obligatorie	86
§4. Actele atipice ale instituțiilor Uniunii Europene. <i>Soft law</i>	87
§5. Dreptul complementar al Uniunii Europene	88
5.1. Acordurile internaționale ale Uniunii Europene	88
5.2. Principiile generale ale dreptului Uniunii Europene	89
5.3. Jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene	90

Secțiunea a 3-a. Efectele legislației Uniunii Europene în sistemele juridice naționale ale statelor membre _____	90
§1. Supremația dreptului Uniunii Europene _____	90
§2. Aplicabilitatea directă a dreptului Uniunii Europene _____	94
2.1. Tratatul Uniunii Europene _____	95
2.2. Regulamentele _____	96
2.3. Directivele _____	97
2.3.1. Efectul direct vertical ascendent _____	98
2.3.2. Efectul direct vertical descendent _____	99
2.3.3. Efectul direct orizontal _____	100
2.3.4. Efectul indirect de interpretare armonioasă a legislației interne în conformitate cu prevederile directivei _____	101
2.3.5. Răspunderea statului membru pentru încălcarea dreptului UE _____	103
2.4. Deciziile _____	105
Capitolul al IV-lea. Principii specifice dreptului Uniunii Europene _____	107
Secțiunea 1. Noțiuni generale _____	107
Secțiunea a 2-a. Principiul atribuirii competențelor _____	108
§1. Competențele exclusive ale Uniunii Europene _____	110
§2. Competențele partajate _____	111
§3. Competențele de sprijinire, coordonare și completare _____	112
§4. Clauza de flexibilitate – art. 352 TFUE _____	113
Secțiunea a 3-a. Principiul subsidiarității _____	115
§1. Noțiuni generale _____	115
§2. Aspecte practice privind noțiunea de <i>smart regulation</i> _____	118
§3. Raportul anual prezentat de Comisie privind principiile subsidiarității și proporționalității _____	120
Secțiunea a 4-a. Principiul proporționalității _____	121
Secțiunea a 5-a. Principiul respectării drepturilor omului _____	123
Secțiunea a 6-a. Principiul transparenței și al democrației _____	126
Secțiunea a 7-a. Principiul egalității de tratament _____	127
Secțiunea a 8-a. Principiul solidarității _____	127
PARTEA A II-A. INSTITUȚIILE UNIUNII EUROPENE _____	129
Capitolul al V-lea. Instituțiile Uniunii Europene _____	129
Secțiunea 1. Aspecte generale _____	129

Secțiunea a 2-a. Cadrul instituțional _____	130
Secțiunea a 3-a. Funcțiile instituțiilor _____	131
Secțiunea a 4-a. Caracteristicile instituțiilor _____	131
Secțiunea a 5-a. Principiile funcționării instituțiilor _____	132

Capitolul al VI-lea. Parlamentul European _____ 134

Secțiunea 1. Reglementarea din Tratatul privind Uniunea Europeană _____	134
Secțiunea a 2-a. Evoluția istorică a Parlamentul European _____	135
§1. Adunarea comună: o cale spre un model federal? _____	135
§2. Propuneri privind alegerile directe _____	136
§3. Prevederi bugetare: reforme impuse prin tratat în 1970 și 1975 _____	138
§4. Procedura concilierii în cazul neînțelegerilor dintre instituțiile comunitare și situații conflictuale _____	139
§5. Evoluții și extinderi de atribuții stabilite prin tratate _____	141
5.1. Tratatul de la Maastricht _____	141
5.2. Tratatul de la Amsterdam _____	142
Secțiunea a 3-a. Parlamentarul european _____	142
Secțiunea a 4-a. Organizare și funcționare internă _____	144
§1. Organizarea internă a Parlamentului _____	145
1.1. Biroul _____	145
1.2. Conferința Președinților _____	147
1.3. Grupurile politice _____	148
1.4. Comisiile permanente _____	150
§2. Funcționarea Parlamentului European _____	153
Secțiunea a 5-a. Atribuțiile Parlamentului European _____	154
§1. Considerații introductive _____	154
§2. Atribuțiile legislative ale Parlamentului European _____	154
§3. Atribuția de control politic și de avocat al poporului _____	156
§4. Atribuția bugetară a Parlamentului European _____	158
§5. Atribuții consultative și de relații externe _____	159
§6. Alte atribuții _____	161
Secțiunea a 6-a. Parlamentul European, participant la realizarea justiției în Uniunea Europeană _____	162
§1. Procedura reglementată de Regulamentul Parlamentului _____	162
§2. Acțiunea în anulare _____	163
2.1. Considerații generale _____	163

2.2. Cazuri recente de acțiuni în anulare introduse de către Parlamentul European _____	165
§3. Cauze recente privind acțiuni în anulare introduse împotriva actelor Parlamentului European _____	168
§4. Acțiunea în constatarea abținerii de a acționa _____	170
§5. Hotărâri preliminare referitoare la actele Parlamentului _____	172
§6. Litigii de muncă; acțiuni îndreptate împotriva Parlamentului _____	174
§7. Influența Parlamentului European în constituirea Curții de Justiție _____	174
§8. Controlul subsidiarității. Rolul parlamentelor naționale _____	175
Capitolul al VII-lea. Consiliul European _____	176
Secțiunea 1. Reglementarea din Tratatul privind Uniunea Europeană _____	176
Secțiunea a 2-a. Evoluție istorică _____	177
Secțiunea a 3-a. Componentă și funcționare _____	178
Secțiunea a 4-a. Atribuții _____	180
Capitolul al VIII-lea. Consiliul Uniunii Europene _____	181
Secțiunea 1. Reglementarea din Tratatul privind Uniunea Europeană _____	181
Secțiunea a 2-a. Organizarea internă a Consiliului _____	182
§1. Noțiuni generale _____	182
§2. Președinția rotativă a Consiliului Uniunii _____	183
§3. Formațiunile de lucru ale Consiliului _____	184
Secțiunea a 3-a. Reguli de procedură _____	186
Secțiunea a 4-a. Atribuțiile Consiliului _____	188
§1. Atribuții legislative și bugetare _____	188
§2. Solicitare de propuneri legislative _____	189
§3. Atribuții de încheiere _____	189
§4. Atribuții de numire _____	189
§5. Atribuții de coordonare _____	190
Capitolul al IX-lea. Comisia Europeană _____	191
Secțiunea 1. Cadrul instituțional, juridic și noțiune _____	191
Secțiunea a 2-a. Structura organizatorică _____	192
§1. Componentă _____	192
§2. Procedura de constituire a Comisiei Europene _____	193

§3. Colegiul comisarilor _____	194
§4. Președintele Comisiei Europene _____	197
§5. Departamentele și agențiile Comisiei _____	199
§6. Reprezentanțele și delegațiile Comisiei _____	200
Secțiunea a 3-a. Comisarul european _____	200
§1. Mandatul Comisarilor europeni _____	200
§2. Statutul juridic al comisarilor europeni _____	202
Secțiunea a 4-a. Funcționarea Comisiei _____	203
§1. Procedura orală _____	203
§2. Procedura scrisă _____	205
§3. Procedura de abilitare _____	206
§4. Procedura de delegare _____	206
§5. Autentificarea actelor adoptate _____	206
Secțiunea a 5-a. Atribuțiile Comisiei _____	208
§1. Drept de inițiativă legislativă _____	208
§2. Competențe de executare _____	209
§3. Competența de a adopta acte fără caracter legislativ _____	210
§4. Atribuțiile conferite pentru punerea în aplicare a actelor legislative _____	210
§5. Atribuții de recomandare și aviz _____	211
§6. Competențe de reprezentare _____	211
§7. Atribuții de control _____	212
Capitolul al X-lea. Curtea de Justiție a Uniunii Europene _____	220
Secțiunea 1. Evoluția istorică a Curții de Justiție a Uniunii Europene _____	220
§1. Reforma sistemului judiciar la nivelul Uniunii Europene _____	221
Secțiunea a 2-a. Noțiune _____	223
Secțiunea a 3-a. Cadrul juridic _____	224
Secțiunea a 4-a. Curtea de justiție _____	225
§1. Componentă _____	225
1.1. Avocații generali _____	226
§2. Mandatul membrilor Curții de Justiție _____	227
§3. Competențele Curții de Justiție _____	228
Secțiunea a 5-a. Tribunalul _____	231
§1. Componentă _____	231
§2. Competențele Tribunalului _____	233
Secțiunea a 6-a. Tribunalele specializate. Tribunalul Funcției Publice _____	235

Secțiunea a 7-a. Principalele acțiuni exercitate în fața Curții de Justiție a Uniunii Europene _____	236
§1. Acțiunile în constatarea neîndeplinirii obligațiilor _____	236
§2. Acțiunile în anulare _____	239
§3. Acțiunile în constatarea abținerii nejustificate de a hotărî _____	242
§4. Acțiunile preliminare _____	243
4.1. Procedura trimerilor preliminare _____	245
4.2. Obiectul trimerii preliminare _____	248
4.3. Efectul și natura hotărârii preliminare _____	250
4.4. Experiințe naționale privind trimerile preliminare _____	251
Capitolul al XI-lea. Curtea de Conturi _____	253
Secțiunea 1. Considerații introductive _____	253
§1. Cadrul juridic _____	254
§2. Noțiuni _____	255
Secțiunea a 2-a. Structura organizatorică _____	255
§1. Componentă _____	255
§2. Mandatul membrilor Curții _____	256
2.1. Statutul membrilor _____	257
§3. Organizare _____	257
Secțiunea a 3-a. Atribuții _____	258
§1. Rapoartele și avizele Curții de Conturi _____	260
Capitolul al XII-lea. Banca Centrală Europeană _____	262
Secțiunea 1. Considerații introductive _____	262
§1. Cadrul juridic _____	263
§2. Noțiuni _____	264
Secțiunea a 2-a. Structura organizatorică _____	264
Secțiunea a 3-a. Atribuții _____	265
§1. Atribuții monetare _____	265
§2. Atribuții consultative _____	267
§3. Alte atribuții _____	267
PARTEA A III-A. PIAȚA INTERNĂ ȘI LIBERTĂȚILE _____	269
Capitolul al XIII-lea. Piața internă _____	269
Secțiunea 1. Considerații introductive _____	270
§1. Istoric _____	270

§2. Delimitarea conceptelor de piață comună, piață unică și piață internă _____	272
Secțiunea a 2-a. Cadrul juridic _____	272
Secțiunea a 3-a. Libera circulație a mărfurilor _____	274
§1. Cadrul juridic _____	274
§2. Noțiuni _____	274
§3. Uniunea vamală – art. 30-33 TFUE _____	276
§4. Interzicerea între statele membre a restricțiilor cantitative și a măsurilor cu efect echivalent – art. 34-35 TFUE _____	279
4.1. Cauze care justifică interdicțiile sau restricțiile la libera circulație a mărfurilor – art. 36 TFUE _____	283
§5. Nediscriminarea fiscală – art. 110 TFUE _____	286
5.1. Cauza <i>Tatu</i> _____	287
Secțiunea a 4-a. Libera circulație a persoanelor _____	290
§1. Considerații introductive _____	290
§2. Cadrul juridic _____	290
§3. Sfera de aplicare a art. 45 TFUE _____	291
3.1. Noțiunea de lucrător _____	292
3.2. Cauza <i>Bosman</i> – eliminarea obstacolelor în calea accesului pe piața muncii _____	294
§4. Politica în domeniul securității sociale – art. 48 TFUE _____	295
§5. Directiva 2004/38/CE: Dreptul de intrare și de ședere al lucrătorilor și al familiilor acestora _____	296
§6. Excepții de la libera circulație a lucrătorilor _____	298
6.1. Excepția privind încadrarea în administrația publică _____	298
6.2. Restricții justificate de motive de ordine publică, siguranță publică și sănătate publică _____	303
§7. Măsurile tranzitorii privind libera circulație a lucrătorilor _____	305
7.1. Dreptul statelor membre de a introduce măsuri de liberalizare progresivă a accesului la piața muncii _____	305
7.2. Măsuri tranzitorii aplicabile cetățenilor români _____	307
Secțiunea a 5-a. Libertatea de stabilire și libera prestare a serviciilor _____	310
§1. Considerații introductive _____	310
§2. Delimitare conceptuală privind mobilitatea lucrătorilor, întreprinderilor și a profesioniștilor în UE _____	310

§3. Libertatea de stabilire – art. 49-55 TFUE _____	312
3.1. Recunoașterea reciprocă a diplomelor, a certificatelor și a altor titluri de calificare – art. 53 TFUE _____	315
3.2. Excepții de la libertatea de stabilire și de la libera prestare a serviciilor – art. 51-52 TFUE _____	315
§4. Libera prestare a serviciilor _____	317
4.1. Restricții la libera circulație a serviciilor _____	320
Secțiunea a 6-a. Libera circulație a capitalurilor _____	321
§1. Considerații introductive _____	321
§2. Cadrul juridic _____	321
§3. Noțiunile de capital și plăți _____	323
§4. Excepții și restricții justificate de la libera circulație a capitalurilor _____	325
BIBLIOGRAFIE _____	327